

šachy Lewis - alebo Lewis šachy alebo figúry *hnefatafl*; šachové figúrky z ostrova Lewis sú figúrky nájdené roka 1831 v piesčitom brehu v zátoke Bay of Uig na západnom pobreží škótskeho ostrova Lewis vo Vonkajších Hebridách; nález týchto šachových figúrok svedčia o prenikaní *šachu* na Britské ostrovy zo severu; zostali pochované stovky rokov potom, čo boli buď stratené alebo skryté; niektorí sa domnievajú, že tieto diela mohli byť stratené počas plavby z Nórsku do vikinských osád v Írsku; v tom čase bola oblasť, v ktorej boli pochované figúry, súčasťou Nórskeho kráľovstva, a nie Škótska; či boli ukradnuté z prechádzajúcej lode, alebo skryté cestujúcimi obchodníkmi, či boli v držaní miestneho princa, šlachtica alebo vysokého duchovného, či ich vytvorili rôzni remeselníci v tej istej dielni, sú otázky dodnes nezodpovedané; figúrky boli vyrezané okolo roku 1150 z mrožov klov, z menšej časti z *veľrybích* kostí (zuby veľryb) a pravdepodobne sú *islandskeho* alebo *nórskeho* pôvodu (z doby, kedy Vonkajšie Hebrdy ovládali *Vikingovia*); ide o deväťdesiat tri figúrok zo štyroch rozdielnych šachových súprav a možno v nich rozlíšiť osem kráľov, osem kráľovien, pätnásť jazdcov, dvanásť veží, devätnásť pešiakov a šestnásť strencov predstavovaných biskupmi; zvyšok figúrok je pre inú plochú hru, ktorá je predchodom *vrhcábor*; sú bezpochyby jedným z najznámejších súborov šachových figúr na dnešnom svete; tito unikátne šachové figúry prichádzajú s príťažlivým a zaujímavým príbehom a zostávajú zdrojom veľa diskusií; na osudný deň v roku 1831 zistil obyvateľ ostrova Lewis, že sa zrútila piesočná duna a odhalila veľkú truhlicu pochovaných pokladov; jej vnútri bolo deväťdesiat štyri vyrezávaných šachových figúrok, ktoré sú dnes známe ako Lewisoví šachmani; poklad sa skladá z fragmentov piatich rôznych šachových súborov - osem kráľov a osem kráľovien, šestnásť biskupov (strelci), pätnásť rytierov na koni (kone), dvanásť hradov (veže) a devätnásť pešiakov (bojovníci); výrazy na tváraach postáv majú takmer komický pohľad; dnes je jedenásť figúr vo vlastníctve Národných múzeí Škótska a zvyšných 82 je v Britskom múzeu; drvivá väčšina figúr je vyrezávaná z mrožích klov, veľmi málo z veľrybích kostí (zubov); niektoré figúry sú zafarbené červenou farbou; rozmeri sú od 7 do 10,2 cm pri väčších kusoch a 3,5 až 5,8 cm pri menších kusoch; ak by mali byť umiestnené na šachovnicovej doske, každý štvorec by mal byť aspoň 10,3 x 10,3 cm; takáto doska by mala uhlopriečku 82 cm; pozri *hnefatafl*

-Lewis šach je najslávnejší šach sveta; vek materiálu (mrožovina), z ktorého je veľká časť figúr vyrobená, môže presiahnuť 2,200 rokov a môže byť islandského pôvodu; biológovia tvrdia, že polostrov pred osídlením Islandu ľuďmi slúžil ako domov pre veľkú kolóniu *mrožov*; pôvodná teória bola, že na polostrove stroskotala jedna z lodí prepravujúcich slonovinu v Európe a havarovala; v súčasnosti sa razí teória, že kolónie veľkých mrožov existovali na polostrove v minulosti a *Vikingovia* využili ich fosílie; mrožie kosti boli predávané obchodníkmi *Vikingom*, ktorí ju používali aj na rezbarske umelecké predmety; v Lewis šachu sú osobitne populárne veže, pretože sú vykonávané vo forme berserkerov, hryzúcich svoje štíty; kľúčovou postavou islandskej verzie šachu je figúra zvaná biskup; používanie šachových biskupov spomína už v islandských ságach z 10.-11st. a takto figúra nazývaná až do 16.st.; vo všetkých ostatných jazykoch, vrátane škandinávskych, bola nazývaná „bežec“ alebo „posol“; v súbore Lewis sú šachoví biskupi oblečení ako biskupi v slávnostných rúchach s personálom, čo naznačuje, že výrobca a vlastník bol Islandčan; niektorí však pochybujú, že v dávnych dobách boli na Islande tak neuveriteľná úroveň rezbárov do kostí

-predpokladá sa však, že komické alebo smutné výrazy figúr Lewis šachu neboli zamýšľané alebo vnímané; tváre a namiesto toho zobrazovali silu, zúrivosť alebo, v prípade kráľovien, ktoré držia svoje hlavy rukou zdánlive ľahostajne či zamyslene, ako výraz rozjímania, pokoja a možno aj múdrosti (pozri antickú *dignitad*)

-niektoré figúrky niesli stopy červenej škvŕny, keď sa našli, čo naznačuje, že červené a biele boli použité na rozlíšenie oboch strán, skôr ako čierne a biele používané v modernom šachu

-na začiatku 18.st. na hebrejskej pláži v Škótsku odkrylo more starú pokladnicu pokladov: 93 šachistov vyrezaných z mroženej slonoviny; nórskie netsuke, každá tvár jednotlivca, každá plná zvláštností; Lewis Chessmen sú pravdepodobne najznámejšie šachové figúrky na svete; Harry hral Wizardov šach s nimi v Harry Potterovi a v Kameňu čarodejníka; umiestnené v Britskom múzeu, patria medzi jeho najnavštievovanejšie a najobľúbenejšie predmety; otázky oplývajú: kto ich vyrezal? kde? tieto tajomstvá vikingskej mrožoviny skúma Nancy Marie Brown v spojení stredovekých islandských ság a modernej archeológie, histórie umenia, forenznou metódou i históriou stolových hier; v tomto období vikingská mrožovina prezentuje živú historiu 400

rokov, kedy Vikingovia vládli severnému Atlantiku a krajinám a ostrovom spojeným s morom a cestami, o ktorých si myslíme, že sú tak d'aleko od seba a kultúrne odlišné: Nórsko a Škótsko, Írsko a Island a Grónsko a Severná Amerika; príbeh Lewisových šachových figúrok vysvetľuje ekonomicke lákanie vikingských plavieb v rokoch 800 a 900; nakoniec prináša z tieňov minulosti mimoriadne talentovanú ženskú umelkyňu 12.st. Margaret Adroit z Islandu; Margaret Adroit sa objavuje v jedinom textovom zdroji, islandskej ságe Páls saga biskups (Sága biskupa Pálly); žila v Skálholt na juhu Islandu pri rieke Hvítá ako manželka knaza Thorovho kultu, ktorý pomáhal rímskokatolíckemu biskupovi Pall Jonssonovi a riadiel stolec po biskupskej smrti v roku 1211; v tej dobe bolo bežné, že biskupi posielali a prijímaliby drahé darčeky od iných biskupov a šľachticov; podľa ságy Margaret zhovila všetko, čo žiadal biskup Pall; ako dar pre arcibiskupa biskupa Pálly vytvorila biskupský kríž z mroženej slonoviny, vyrezávanej tak šikovne, že nikto na Islande nikdy predtým nevidel; Margaret Adroitová bola vtedajšia najkvalifikovanejšia umelkyňa celého Islandu; biskup Páll tiež si objednal oltár a „Margret vyrezala slonovinu mrožu mimoriadne dobre“; v roku 2010 na konferencii v Škótskom národnom múzeu nad Lewis šachovnicami Gudmundur Thorarinsson, stavebný inžinier a bývalý člen islandského parlamentu, a Einar S. Einarsson, bývalý prezident Visa Island a priateľ šampióna šachu Bobby Fischera, tvrdili, že Margaret urobila Lewis šachové figúrky; ich tvrdenie, podporuje že Nancy Marie Brown v knihe „Mrožovina Vikingov, tajomstvo najznámejších figúrok na svete, a žena, ktorá ich vyrabila“;

http://www.nytimes.com/2010/09/09/arts/09lewis.html?_r=0 (dejiny Lewis)

<https://demiart.ru/forum/journal.php?user=23995&comm=405392> (dejiny a význam figúr)

https://www.google.sk/search?q=berserker+lewis+chessmen&tbs=isch&tbs=rimg:Ccz9cn4-N8viIjiSP5G6CmUxnBFnjUqiOx4Exo5kGE7Xj5vu5WIKjXgFfxYnU5f11AnRglejiz6F7JknT8-dZZB8mCoSCZI_1kboKZTGcEYR8xC_1Uzl-7KhIEWeNSql7HgQRjdgFP-uz0bUqEgnGjmQYTtePmxH44HihZLc_1PCoSCe7lYggNeAV_1EdNNJ7OxfBKgKhIJFidTl_1XUCdERXK7t6jncohkqEgmCV6OLPoXsmRHrsR8J9-G--ioSCSdPz51lkHyYEaF-K6y6dRll&tbo=u&sa=X&ved=0ahUKEwjJgOPGjr3WAhWGzRQKHQNGDDoQ9C8IHw&biw=1901&bih=963&dpr=1 (kresby figúr)

https://en.wikipedia.org/wiki/Lewis_chessmen

<https://hiveminer.com/Tags/chess.lewis>

https://www.google.sk/search?q=berserker+lewis+chessmen&tbs=isch&tbs=rimg:CbDM3-RB3ZTXIji5Cght-JT-zq2k_1WqCHLIsbMsA3tcStUS0OalXfaz4MryAB7ukmFsZ2q89QfSLFmuNu05c1TNyWioSCbkKCFP4IP7OEWey_1WmMQQNMKhIJraT9aoIcsiwRRTPasRqvu2oqEglsvwDe1xK1RBEXwwMB-fPWlvoSCbO5qVd9rPgvEdJpvGPPYhkvKhIJvIAHu6SYWxkRUD16ViaOPIQqEgnarz1B9IsWaxHJsoWp2L9T3CoSCY27TlzVM3JaEbPokEnUArGH&imgrc=2q89QfSLFmsEDM&cad=h#imgrc=VzuYQM0aqZuq-M

https://www.google.sk/search?q=berserker+lewis+chessmen&tbs=isch&tbs=rimg:CTv_1cO4CfnxfIjhEQapaCdJWW0NZ5EXdNf8Au5dnCtgfdAMhV4j6j0gCcw1mnUX_1Vmfs8q81qWAsUGOVkaE6o0fj2ioSCURBqloJ0lZXEWZEOSbIniOKKhIJQ1nkRd01_1wARKDpwBSAM2_1ggEgm7l2cK2B90AxH9moH69SoNjioSCSFxiPqPSAJzEoxjNiDiIxw3KhIJDWadRf9WZ_1kRt9sToEC0NmQqEgnryWpYCxQYxHpmm9ojrCIwioSCbKRoTqjR-PaESg6cAUgDNv4&tbo=u&sa=X&ved=0ahUKEwjOh-C88szVAhVpDsAKHSD7DwkQ9C8IHA&biw=990&dpr=1#imgrc=pl5Co9mY123rCM

https://www.google.sk/search?q=berserker+lewis+chessmen&tbs=isch&tbs=rimg:CRXea6foWpfIjhOOQluuqE_1y5qIf88sdMfbORIwW2byZWu-AjEN3uU7GlQT39ivi5swVt-FrYnIGlbSbBU_1pALgSoSCVA5CW66oT_1LEeHu_1PG2F_1IDKhIJmoh_1zyx0x9sRT2_yvfOYdQzcqEgk5EhbDZvJlaxFTmrwmxYhhCoSCb4CMQ3e5TsaEZw69V2LGFvxKhIJWtBPf2K-LmwRDq1hembFYgYqEgnBW34WticgaRFxRH4c1kQ0vvoSCVtJsFT-kAuBEQBCNOifYM-

f&tbo=u&sa=X&ved=0ahUKEwipzav8jtDVAhWL0hoKHU_yAAQy9C8IHA&biw=1850&bih=990&dpr=1#imgrc=koW9N4UZA_SoXM:

https://www.google.sk/search?q=berserker+lewis+chessmen&tbo=isch&tbs=rimg:CZKFvTeFGQP0IjggA9evwjh04J4LrJZOS1XAZimJaRiJR9v2LGx-CxDULvTKedh-JRk52R1bPDvCfiiKOWZuc319kSoSCSoD16_1COHTgEdAnVaRX3hV4KhIJngusllBLVcAR4YIGWBHWiJ0qEglmOYhpGIIH2xG4UmEbI6pfwSoScfYsbH4LENQvEUoeHPDc0lJKhIJMp52H4lGTkREGywTVKU9e4qEgnZHVs8O8J-KBHfnRiFPXuqyoSCYo5Zm5zfX2RESHdfmgVznyG&tbo=u&sa=X&ved=0ahUKEwjZi oCxdLVAhVJWRQKHVKrBiwQ9C8IHA&biw=1850&bih=990&dpr=1#imgrc=ywbtZE D8SWcu-M

<http://cjehebrides.blogspot.sk/2011/08/lewis-chessmen.html>

https://www.google.sk/search?q=12th+century+chess+pieces&espv=2&biw=1858&bih=990&tbo=isch&imgil=8JEfkWm5Imy_1M%253A%253Bj0muNcoQweMrjM%253Bhttps%25253A%25252F%25252Fwww.pinterest.com%25252Fmarilola678%25252Fmy-chess-collection%25252F&source=iu&pf=m&fir=8JEfkWm5Imy_1M%253A%253Bj0muNcoQweMrjM%253C_&usg=Rs48-RL71qHhORIDIAO5B5LeL3U%3D&ved=0ahUKEwjVyePY5-nPAhWBkBQKHRJ4AFIQycjINO&ei=xPEIWNNXL4GhUpLwgZAF#q=12th%20century%20chess%20pieces&tbo=isch&tbs=rimg%3ACShb-ytQOIZYljicapEI5gU0NP4Q4o8CDxOlGbB_1OQfKrALY1-F35gwWePBrrjQgXbYgOwlEzs0S538o5h_1sG0_1BCoSCZxqkQjmBTQ0Ecb0FVojdcxNKhIJ_1hDijwL4PE4Rpj9Ums36zuoqEgmUZh85B8qsBEQX8nY07xBEioSCQtjX4XfmDBZEdYwjFsrXEyZKhIJ48GuuNCBdtgRvoF4Hvl7s2sqEgmA7CUTOzRLnRFnE0xCCbvBZioSCfyjmH-wbT8EETB5Dvy-6fDZ&imgrc=ruEsTluu1DIMBM%3A

https://www.google.sk/search?bih=990&biw=1858&q=ancient+chess+set&tbo=isch&tbs=simg:CAQSkwEJjhgS1GKu6uQahwELEKjU2AQaAAwLELCMpwgaYgpgCAMSkJ4ZkxmND5YZ_gQ-OD_1MY9BidGbULhi6ELvc3oyiFLoIt-S3tN-Ap-DcaMFQoxIVAWdG2jSvJ29oMrNDUzcr2DP6wn-vPB2jIcn5kKPEEikBz57kTYeSfqtfYFSAEDAsQjq7-CBoKCggIARIEz8b_1mgw&sa=X&ved=0ahUKEwi22dTSp_nPAhWG8RQKHe1GArgQwg4IGSgA#q=ancient%20chess%20set&tbo=isch&tbs=rimg%3ACVXL6y3T9LiijhqTD_1tOPKU_XW_1mXDwCKhyEO41UdWOCFKFM-nVWnX5njoEwpLExBC4Fwiay2mkCgQyKxtRU4DiGTioSCWpMP-1A8pRdEavGriEIGGr5KhIJb-ZcPAIqHIQR4vCaEAfnr58qEgk7jVR1Y4IUoRGUVISGnesT1SoSCUz6dVadfmeOER8WHCK_LIBYcKhIJgTCksTEELgURI-kXXzFIDq4qEgnCJrLaaQKBDBFaCzA_1UxbVMioSCYrG1FTgOIZOEaNAOw4LPAGC&imgrc=O41UdWOCFKEZ2M%3A

https://www.google.sk/search?q=%C5%A1achov%C3%A9+stoly+historick%C3%A9&espv=2&biw=1854&bih=963&tbo=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0ahUKEwjCws_hvp_SAhV_DhywKhdtKCbgQ7AkIJA#q=%C5%A1achov%C3%A9+stoly+historick%C3%A9&tbo=isch&tbs=rimg:CRybVwZzD-y8Ijgzb174yLaQcCKodxDpHbM_1hoWvoAkDUkR_1p57zeQxoOCRckwQ15ZcTx46ompzrJd1d1_1kaVv9mDvoSCTNuLvjItpBwEU6o-I15TgyAKhIJlqh3EOkdsz8RgSOLFEj-voogEgmGha-gCQNSRBHXjhSr7EGA6yoSCX-nnyN5DGg4EUbvB0Jh13CtKhIJFzCRCXllxMRSXY9HO8bsh8qEgnHjqianOsl3RGVyuYG7sMFGyoSCV3X-RpW_12YPER9AwHkkgsXx&imgrc=p5yj_tiaWiaH3M: šachovnice

<https://www.dreamstime.com/stock-photo-ancient-chess-set-glass-board-complete-arranged-reflection-pieces-image43095133> (Franská ríša)

<https://www.dreamstime.com/stock-photo-king-ancient-chess-piece-set-shown-front-image43095089> (Franská ríša)

<https://www.google.sk/search?q=berserker+lewis+chessmen&tbo=isch&tbs=rimg:COZqFybs34vXIjirN7RatEvf5RLI18UwaC6RR->

[wH8QhxIQR1DLuQN5dFkUP6FnYL2LxugqmO0V_11skDTa6YtHmsrMioSCas3tFq0S9_1lEbzikWqJAoxdKhIJEsjXxTBoLpERnuPE92GOxsAqEglH7AfxCHEhBBGMTJ5TTeeGTioSCXUMu5A3l0WREafQsCIFXbmeKhIJQ_1oWdgvYvG4R61R98yKnQMYqEgmCqY7RX_1WyQBEmdu5LbYVK4ioSCdNrpi0eaysyEUymxHl1i688&tbo=u&sa=X&ved=0ahUKEwj...3sPWAhXKalAKHQxAAEUQ9C8IHw&biw=1920&bih=990&dpr=1#imgdii=EsjXxTBoLpHa9M:&imgrc=I5BT811Va_tDzM:](https://www.alamy.com/stock-photo-anglo-saxon-chess-set.html?image_id=15BT811Va_tDzM)

King Queen Pawn Bishop Knight Rook

zrkadlovo obr.

Back view

KING QUEEN BISHOP KNIGHT ROOK PAWN

Front view

**

Franská ríša

<https://www.dreamstime.com/stock-photo-rook-ancient-chess-piece-set-shown-front-image43095328>

šachy vikingské - šachy Lewis